

s pozdějšími předpisy, tedy jmenovitě nařízením čís. 36/1920 a 93/1921 věstn. Neprávem dovolává se žalobce dále toho, že nařízením čís. 84/1921 věstn., jimž byl status III. rozdělen na III. a) a III. b), byla lhůta časového povýšení do VI. třídy ve statu III. a) určena na 9 let, že tedy podle tohoto nařízení jest prý úředníkům tohoto statu časovým postupem dosažitelná VI. služební třída sama, a nikoliv jenom její plat. Nutno připustiti, že doslov tohoto nařízení sám o sobě mluví pro žalobce, avšak z jeho srovnání s nařízením čís. 36/1920 věstníku, kterým byl pro železniční úředníky proveden zákon čís. 541/1919 o rozšíření časového postupu, a jenž ustanovuje v bodě prvním, že povýšení úředníků do tříd časového postupu nově otevřených jest vázáno podmínkou propůjčení místa systemisovaného v takové služební třídě, a že jinak postoupí úředník pouze do požitků vyšší služební třídy, aniž by současně dosáhl této služební třídy, plyne, že i úředníci nové skupiny III. a) mohou dosáhnouti nově jim otevřené VI. služební třídy jenom platově, leč by byli jmenováni na místo v této třídě systemisované. Bylo by hrubou nesrovnalostí, kdyby skupině III. a) bylo časové povýšení do VI. třídy zajištěno, zatím co by vyšší skupina II. b) postupovala do VI. třídy jenom platově. Veškeré pochybnosti musí však zmizeti vůči výslovnému předpisu citovaného již §u 18 výnosu čís. 93/1921, že se postupy do VI. třídy u skupiny III. a) provedou jenom platově. Bezpodstatné jest proto také dovolávání se bodu 7 nařízení čís. 48/1911, podle něhož jednotlivá služební místa železniční nejsou vázána na určité platové třídy, takže přidělení na jakékoliv místo nezakládá nároku na povýšení do vyšší třídy, neboť ani toto ustanovení nebylo nezměnitelné, a nečiní pozdější systemisování jednotlivých míst pro určitou služební třídu neplatným. Konečně odvolává se žalobce neprávem i na ustanovení nařízení čís. 36/1920 bod 1, že pro přechodní dobu a to včetně až do povyšovacího termínu červencového 1920 budou úředníci, kteří na základě nové úpravy mají nárok na časové povýšení do nejvyšší služební třídy svého statu, povýšení do této třídy skutečně a nikoliv jenom platově bez ohledu na to, že jim nebude propůjčeno místo systemisované v této služební třídě. Ustanovení to vztahovalo by se na žalobce jenom, kdyby byl do červencového termínu 1920 nabyl práva na časový postup do VI. třídy, v této době nebyla mu však VI. třída vůbec ještě ani otevřena, otevření to stalo se teprve v roce 1921 zřízením nového statu III. a). Ku vyvrácení námitky, že podle základního pravidla o propočítání služebních let, vysloveného v §u 1 výnosu čís. 93/1921, má se propočítání provést tak, jako by příslušný zákon a navazující na něj nařízení a výnosy byly účinnými hned v době, kdy zaměstnanec nastoupil službu, a že podle toho žalobce již v červenci 1920 měl nárok na povýšení do VI. třídy, stačí poukázat na to, že § 18 téhož výnosu jest autentickým podrobným výkladem zmíněného základního pravidla, a že podle něho mohou úředníci statu III. a) postoupiti do VI. služební třídy jenom platově.

Čís. 5360.

Uložení náhrady důstojníku (zákon ze dne 6. června 1887, čís. 72 ř. zák.), ježto nepečoval o dostatečnou ochranu svěřených mu erárních

peněz, svěřiv je proti zákazu býv. rak. ministerstva války ze dne 25. května 1915, čís. pres. 8076 poddůstojníku, by zaplatil potraviny u zásobárny a poddůstojník, jemuž byly u zásobárny odevzdány, peníze ty zpronevěřil.

Výnos býv. rak. ministerstva války ze dne 25. května 1915, čís. pres. 8076 nepozbyl platnosti státním převratem. Důstojníku nelze uložit náhradu, když beze své viny a s vynaložením zvláštní péče a pozornosti, jaké lze se nadíti do důstojníka, obstarávajícího také správní záležitosti, onoho výnosu neznal.

Pojem přímé a nepřímé příčinné souvislosti. Pokud lze přičítati důstojníku vinu na tom, že poddůstojník v případě, o nějž jde, zpronevěřil peníze. Příčinná souvislost byla přerušena tím, že důstojník zásobárny poukázal poddůstojníka, peníze přinesšího, by je odevzdal poddůstojníku zásobárny.

Otázka příčinné souvislosti jest otázkou smíšenou; pokud jde o skutkový podklad pro úsudky soudu o příčinné souvislosti, je to otázka skutková a pokud jde o tyto úsudky, je to otázka právní.

(Rozh. ze dne 13. října 1925, Rv I 903/25.)

Major vozatajského praporu Karel R. svěřil poddůstojníku Ottu H-ovi větší částku peněz, by zaplatil potraviny u proviantury. Otto H. odevzdal u proviantury peníze poddůstojníku Antonínu N-ovi, jenž je zpronevěřil. Karlu R-ovi byla pak nálezem správního vojenského úřadu předepsána náhrada. Žalobě, již se Karel R. domáhal proti Čsl. eráru neplatností onoho nálezu, procesní soud první stolice vyhověl a nález zrušil. Odvolací soud žalobu zamítl. Nejvyšší soud vyhověl žalobcovu dovolání potud, že zrušil rozsudky obou nižších soudů a vrátil věc prvému soudu, by ji znovu projednal a rozhodl.

D ů v o d y:

Dovolání, opírající se o důvody §u 503 čís. 2, 3 a 4 c. ř. s., jest jen z důvodu posléz uvedeného částečně opodstatněno. Žalobce domáhá se podle §u 2 zákona ze dne 6. června 1887, čís. 72 ř. zák. a čl. XI. čís. 5 uvoz. zák. k c. ř. s. zrušení nálezu o náhradě škody 7.403 Kč 80 h, která mu jako dalšímu podpurnému ručiteli vojenskými úřady správními z toho důvodu byla uložena, že nepečoval o dostatečnou ochranu svěřených mu erárních peněz, svěřiv je proti zákazu býv. rak. ministerstva války ze dne 25. května 1915, čís. pres. 8076 poddůstojníkovi k cíli zaplacení potravin u proviantury. Dlužno tedy zkoumati, zda žalobce porušil v tomto směru svou služební povinnost, kterou měl vzhledem ke správě a vydávání erárních peněz. Neúplností odvolacího řízení podle §u 503 čís. 2 c. ř. s. jest dovolateli, že odvolací soud nehleděl při posuzování otázky zavinění k platným služebním předpisum, z nichž dovolaci spis cituje; a) »A 10 k §u 12 bod 104, § 19 bod 180« a b) »O — 1 § 4 str. 10 odst. 3«. Předpisu ad a) nedovolával se žalobce ani v první ani ve druhé stolici a nejsou v procesních spisech založeny, ale týkají se patrně, jak dovolatel dále rozvádí, t. zv. peněz na stravu (»Menage-

geld«) právě tak jako předpis ad b). Podle tohoto předpisu bylo sice dovoleno vydávati denně potřebné peníze na stravné poddůstojníkovi, ale jen potud, pokud nebyly potraviny opatřovány ve velkém, čemuž právě zde tak bylo. Rozpor se spisy podle §u 503 čís. 3 c. ř. s. shledává dovolatel v tom, že odvolací soud pokládá výnos min. rak. války ze dne 25. května 1915, čís. 8076 za platný i pro Čsl. armádu. V tomto směru nejde však o podstatný skutkový předpoklad, který by byl v rozporu se spisy, nýbrž o výtku nesprávného právního posouzení věci, kterou možno již na tomto místě vyřídit. Citovaný výnos min. rak. války určen byl pro zázemí a jest intimátem rozkazu vrchního armádního velitelství ze dne 22. dubna 1915, čís. 37.731, který určen byl pro službu v poli, platil tedy jak v zázemí, tak v poli. Tvrdil-li tedy žalobce v první stolici, že výnos platil jen pro použití v poli (a on v poli byl) a tvrdil-li nyní v dovolání, že výnos byl vydán jen pro zázemí a že on byl v poli, neprospělo by mu to v žádném směru, protože výnos platil tu i tam. Jde jen o to, nabyli-li platnosti i pro Čsl. armádu a byli-li v platnosti v rozhodné době, kdy se zpronevěra peněz stala. K této otázce právem oba nižší soudy přisvědčily, protože výnos až do vydání nových služebních předpisů pro čsl. armádu zrušen nebyl, takže již podle zákona ze dne 28. října 1919, čís. 11 sb. z. a n. stal se závazným i pro Čsl. armádu a nebylo jeho nového oznamování v Čsl. armádě již zapotřebí. Nevadí, že čl. 2 cit. zák. zmiňuje se jen o zákonech a nařízeních, neboť podle ustálené praxe platí totéž o vnitřních výnosech a rozkazech, které tvoří integrující část zákonů a nařízení a slouží k jejich provedení, což odpovídá také účelu zákona, by zachována byla souvislost dosavadního právního řádu se stavem novým, by nenastaly zmatky a upraven byl přechod k novému státnímu životu. Jiná jest však otázka subjektivního zavinění. I kdyby byl žalobce objektivně proti služebnímu rozkazu jednal, tedy objektivně bezprávného činu se byl dopustil, nebylo by lze uložiti mu náhradu škody, kdyby bez své viny a s vynaložením zvláštní péče a pozornosti, jaké lze se nadíti do důstojníka, obstarávajícího také správní záležitosti (§§ 1294, 1299 obč. zák.), výnosu neznal. Takové zavinění musilo by mu býti dokázáno. V tomto směru neposoudil odvolací soud věc po stránce právní správně, nevěnovav tomuto subjektivnímu zavinění pozornosti. Není o tom sporu, že výnos nebyl ani v říšském ani v zemském zákoníku, ani v nějakém věstníku prohlášen. Žalobce tvrdil, že mu výnos nikdy nebyl sdělen a že ho neznal. Ve výnosu ovšem bylo v úvodu odst. 5 a v posledním odstavci nařízeno, by byl všem velitelům, gážistům a gážistům aspirantům oznámen, by vše k jeho vyhlášení v potřebném objemu bylo zařízeno, ale z toho nevychází na jevo, zda se obsah výnosu na vědomí žalobcovo dostal. Žalobce tvrdil, že byl tehdy — tedy asi koncem května a počátkem června 1915 — v poli, ale v tom směru nepoužil procesní soud předpisu §u 182 c. ř. s., ač jeho použití bylo na místě, zejména co do otázek, u kterého vojenského tělesa, na kterém místě a v jaké hodnosti sloužil a zda i tam byl výnos ve známost uváděn a jak, tak aby se posouditi mohlo, zda i žalobci na vědomí se dostal nebo byl by se dostal, kdyby žalovaný náležitě pozornosti byl užil (viz níže). V té příčině bude tedy nutno řízení doplniti. Naproti tomu tvrzená přetíženost různými služebními funkcemi, která prý ža-

lobci nedovolovala, by osobně peníze za potraviny donášel zásobovacímu důstojníku kapitánu Františku S-ovi, nemohla by ho omluviti, neboť byl s kapitánem S-em u téhož vojenského útvaru a nebylo nemožno, by mu peníze osobně neodevzdával, ovšem na pravém místě a na potvrzenku, a nemohla ho této povinnosti v záležitosti tak důležité, jako jest péče o erární peníze, sprostiti ani tvrzená služební přetíženost, neboť správné odvádění peněz tak mnoho času nezabralo. Kdyby soud přijal za pravdivé, že žalobce výnos znal, nebo kdyby podle zjištěných skutečností došel k právnímu závěru, že žalobce při vynaložení zvláštní péče, k jaké ve svém povolání jako důstojník byl povinen (§ 1299 obč. zák.), byl by o výnosu věděl a že ho tedy jen ze své viny neznal, došlo by k řešení další otázky, totiž otázky příčinné souvislosti, ve kterémžto směru rovněž nelze s právním posouzením odvolacího soudu souhlasiti, aspoň nikoli v té všeobecnosti, jak otázka tato byla řešena. Otázka příčinné souvislosti není ovšem otázkou skutkovou — jak míní odvolací soud — jehož názor není v souladu ani s jeho vlastním postupem, protože by — kdyby šlo o skutkovou otázku, nebyl mohl bez opakování dukazu uchýliti se od opačného názoru prvního soudu, který příčinné souvislosti mezi jednáním žalobcovým a nastalou škodou neshledal. V pravdě jde o otázku smíšenou: pokud jde o skutkový podklad pro úsudky soudu o příčinné souvislosti, je to otázka skutková, a pokud jde o tyto úsudky, je to otázka právní. Dovolací soud může s hlediska důvodu nesprávného posouzení věci přezkoumati právě jen tyto úsudky, jsa v ohledu skutkovém zjištěním nižších soudu vázán. Dovolání namítá, že žalobce neměl k N-ovi žádných služebních vztahů, že mu nic nesvěřoval, že poslal H-a k S-ovi, že S. sám H-a odkázal na N-a, že od toho okamžiku odpadá zodpovědnost žalobcova za následky, které vzešly ze zavinění S-ova a že by byla škoda vznikla, i kdyby on sám byl býval odevzdal peníze S-ovi, nebo na jeho příkaz N-ovi. Žalobce tím chce dovésti, že H. odevzdal peníze na pravém místě, totiž v proviantuře a že je jen z poukazu zásobovacího důstojníka předal N-ovi, že tedy zásahem S-ovým byla příčinná souvislost mezi jednáním žalobcovým a nastalou škodou přerušena. Těmto vývodům nutno z části přiznati oprávnění. Zákon ovšem zná nejen t. zv. přímou, nýbrž i nepřímou příčinnou souvislost. V onom případě jde o bezprostřední příčinu určitého výsledku, ve druhém případě jde o přidružení jiných nahodilých okolností, jimiž byl výsledek pouze podmíněn. Za škodu ručí nejen ten, kdo ji svým zaviněním bezprostředně způsobil, nýbrž podle §u 1311 obč. zák. i ten, kdo svým zaviněním zavedl podnět k náhodě, která byla příčinou škody, zvláště tenkrát, když přestoupil zákonný nebo jiný předpis, jehož účelem jest předejiti škodám, třeba náhodným. Podle §u 1301 obč. zák. je také zodpověden za škodu ten, kdo k tomu přispěl, že jiný protiprávně škodu způsobil. Použije-li se těchto zásad na souzený případ, jeví se věc takto: Shora citovaný výnos býv. rak. ministerstva války a rozkaz vrchního armádního velitelství praví v odst. 3 a 4, že osobám mužstva (k nimž v rozhodné době náleželi také rotmistři), nesmějí býti peněžní částky jako zálohy, nebo k cíli zaslání a pod. — vyjma případy v předpisech dovolené odevzdávány; že ve případě zpronevery nebo ztráty při nešetření tohoto předpisu bude onen

orgán, který peníz osobě mužstva odevzdal, bezohledně přidržen k náhradě škody a že nemohou gážisti a gážisti-aspiranti, kteří nešetřením tohoto předpisu eráru škodu způsobí, počítati s prominutím náhrady. Zřejmým účelem tohoto předpisu bylo předejiti škodám, které by z toho mohly vzniknouti, že se svěřují erární peníze mužstvu. Porušil-li žalobce tento předpis ze své viny a svěřil-li zavíněně peníze poddůstojníkovi proti zákazu, ručil by ovšem státu za škodu, která jeho protiprávným jednáním (nikoli »opomenutím«, jak praví odvolací soud) vzešla. Bylo by při tom lhostejno, zda do řetězu kausálních příčin vstoupilo jednak nedbalé vykonávání služby zásobovacím důstojníkem, jednak trestná zpronevěra jeho přidělence. I kdyby byl H. peníze k zaplacení potravin mu odevzdané ztratil, třeba čirou náhodou, byl by žalobce eráru náhradou škody podle §u 1311 obč. zák. povinen. Nejinak jest tomu, když H. peníze zaplatil poddůstojníkovi, jemuž podle předpisů zaplacený býti neměly. To všechno platí však jen potud, pokud rotmistr H. platil peníze N-ovi bez poukazu zásobovacího důstojníka S-a. Pokud však kapitán S. sám dal H-ovi poukaz, aby peníze jemu přinesené odevzdal N-ovi, přetrhla se tímto jednáním příčinná souvislost mezi činem žalobcovým a nastalou škodou a šla tato pak již jen na vrub S-ův a N-ův. Pakliže poddůstojník H. podle žalobcova příkazu odevzdával peníze v proviantuře S-ovi a jen z poukazu S-ova je odevzdal přímo N-ovi, má se věc tak, jakoby je byl odevzdal S-ovi a tento zase N-ovi, takže jen tato cesta zkrátila se tím, že peníze nešly rukama S-ovými, ale s jeho souhlasem byly vydány přímo N-ovi. S., jenž peníze převzítí měl, dal poukaz, aby je H. odevzdal přímo N-ovi, na své vlastní nebezpečí a účet, a nikoli na nebezpečí a účet žalobcův. Ale tak by byly věci dopadly, i kdyby byl žalobce neposlal H-a, nýbrž osobně se s nimi ke S-ovi odebral a jemu je odevzdal, neboť při tom stavu dlužno zcela určitě a bezpečně za to míti, že by byl S. obnos i takto přinesený a přijatý N-ovi odevzdal, i je z toho vidno, že škoda nenastala proto, čili tím, že žalobce poslal s penězi H-a, nýbrž proto či tím, že S. je sám nechtěl převzítí a odkázal odevzdatele jich na N-a, by je dal jemu. Zavínil tedy škodu S., nikoli žalobce, u něhož není ani nepřímé příčinné souvislosti mezi jeho činem a škodou, neboť by byla škoda zajisté nastala, i kdyby byl žalobce sám peníze S-ovi donesl a tedy úplně dle zákona se zachoval. To odpovídá úplně nauce (srv. Randa Náhr. škody 1912 str. 24; ještě příznivější stanovisko pro naši otázku zaujímá Krasnopolski Obl. 1910 str. 167, 168, jenž přenechává vše rozumnému soudcovskému posouzení, zda škoda je v »přičitatelném« kausálním nexu s činem; srv. Krainz-Ehrenzweig Syst. II. 1920 str. 37 násl.). To se srovnává s předpisem §u 1311 obč. zák., dle něhož ten, kdo přestoupí nějaký »zákon«, t. j. právní normu, snažící se vyvarovati poškozením »nahodilým«, t. j. takovým, jež přestoupení tomu přičítati nelze, třeba je přičítati bylo činu osoby třetí, ručí za škodu, jež by byla jinak nastala; v našem případě citovaný výnos snaží se dle svého obsahu takovým škodám zabrániti a žalobce tedy neručí, pokud se dokáže, že by byla škoda i bez jeho přestupku nastala. Ale právě v tomto směru jsou skutková zjištění nižších soudů nedostatečná a bylo zase použiti §u 182 c. ř. s. na místě. Nižší soudy přijaly za pravdivé, že za-

lobce jako velitel dopravní setniny svěřoval peníze určené proviantuře na zaplacení potravin, odebraných z vojenské zásobárny pro setninu, svému účetnímu poddůstojníku rotmistru Otonu H-ovi, který je však neplatil přímo zásobovacímu důstojníkovi kapitánu S-ovi, nýbrž strážmistru Antonínu N-ovi, jenž vypomáhal zásobovacímu důstojníkovi při kancelářských pracích, a že N. z peněz jemu odevzdaných zpronevěřil — pokud jde o dopravní setninu — částku 7403 Kč 80 h. První soud zjistil ještě na základě výpovědí svědků, že kapitán S. určitě v jednom případě odkázal H-a na strážmistra N-a, by mu peníze předal a že H. buď hned nebo za několik dní doručil žalobci stvrzenku o odevzdaných peněžních částkách, opatřenou podpisem kapitána S-a. Kolikrát a po jakých částkách rotmistr H. takovým způsobem celkový peníz 7403 Kč 80 h N-ovi předával, a zdali vždy byl kapitánem S-em na N-a odkázán, či zdali mu v některých případech o své újmě platil, nebylo zjištěno. Shora uvedené skutečnosti bude nutno s použitím §u 182 c. ř. s. dle možnosti zjistiti. Pokud by se zjistiti nedaly, šlo by to ovšem na vrub žalobcův, ježto onen řetěz kausálních příčin byl zahájen porušením předpisu a na žalobci jest, by dokázal přetržení kausální řady. V případech, o kterých se dokáže, že S. odkázal H-a na N-a, přetrhla se příčinná souvislost mezi činem žalobce a škodou, žalobce tedy za škodu tu neručí, jak shora dovoďeno. Zdali však i v těch případech, v nichž peníze odevzdány H-em přímo N-ovi, bez speciálního poukazu S-em, má se pokládati za to, že odevzdání peněz stalo se s presumptivním souhlasem S-ovým, lépe řečeno, zda S. byl by peníze stejně byl N-ovi odevzdal, i kdyby je byl žalobce sám přinesl a jemu, S-ovi, odevzdal, takže škoda by byla nastala i bez poklesku žalobcova (viz hořejší výklad na § 1311 obč. zák.), bude věcí úvahy na základě všech zjištěných průvodních okolností, k nimž by náležela zejména ta, zda S. vůbec všechnu peněžní správu N-ovi přenechal a sám ji vůbec nevedl. Nebude-li takto žalobce osvobozen na celé čáře, nýbrž bude ve větší či menší míře ručiti, bude při stanovení výše náhrady použiti §u 273 c. ř. s. a obdoby §u 3 zák. ze dne 6. června 1887, čís. 72 ř. zák., ale bude třeba, aby pokud možno zjištěny byly aspoň přibližně ciferně sumy, jaké v jednotlivých případech předmětem odvádění byly. Ježto tedy v uvedených směrech jest odůvodněn dovolací důvod nesprávného právního posouzení věci, ale pro správné rozhodnutí chybí skutkové podklady a mezera tato zasahuje až do první stolice, bylo postupovati podle §§ 496 čís. 3, 510. 511 a 513 c. ř. s.

Čís. 5361.

Manželství uzavřené před duchovním církví stálem uznané (církvě československé) jest platné i tehdy, bylo-li uzavřeno dříve, než bylo dáno státní schválení k ustavení dotyčné náboženské obce.

(Rozh. ze dne 13. října 1925, Rv I 990/25.)

Žalobce domáhal se na žalované manželce výroku, že manželství s ní uzavřené je neplatné, ježto sňatek uzavřen byl před funkcionářem